

Zoek de pensioensolidariteit in het PvdA conceptprogramma

Verkiezingsprogramma's zijn vaak zo populair geschreven dat ik altijd moeite heb te achterhalen wat er onder het tapijt verdwijnt. Waar vind ik de problemen rond de rekenrente die zo belangrijk is voor ons pensioen? Hoe zit het met de solidariteit in de pensioenteksten en wat voor coalitieafspraken kan een partijleider straks maken met welke partijen op basis van dit programma? Hier volgen een paar van die statements waar ik moeite mee heb.

Waar staat iets over de rekenrente en de premieafspraken?

Laat ik maar beginnen met het belangrijkste wat m.i. volledig onder het tapijt ligt; de rekenrente. Die maakt dat er continu de angst is dat er niet wordt geïndexeerd of zelfs gekort op pensioenen terwijl er miljarden in de spaarpotten zit. In september 2016 handhaaft de ECB het historisch lage rentepeil van 0 procent en de maandelijkse opkopen voor 80 miljard euro aan obligaties bij financiële instellingen. Met de lage rente wil de bank de zwakke economische groei en de lage inflatie in de eurozone bestrijden. Meer structurele maatregelen van de EU landen waaronder een hoger bestedingsniveau van o.a. ouderen zetten misschien meer zoden aan de dijk, maar blijven uit (economie kapot bezuinigen). Hoe dan ook statistisch gezien op lange termijn nemen rentes altijd weer toe en zijn gemiddeld relatief stabiel. Het is dan ook triest dat ouderen nu en op termijn jongeren de dupe zijn van de historisch lage rente die ten onrechte als maatstaf wordt gebruikt.

Een tweede punt wat ontbreekt in het programma is de premiehoogte. Mensen moeten langer gaan werken en we moeten zorgen dat ouderen ook kansen houden op de arbeidsmarkt. Maar hoe zit dat dan met de pensioenpremie? Als die premie met de toename van de leeftijd omhoog gaat wordt de positie voor de oudere werknemer onhoudbaar. De vraag is dan of, zoals nu het geval is, iedereen relatief dezelfde premie betaalt of dat ouderen meer gaan betalen omdat het gestorte bedrag op latere leeftijd korter de tijd heeft om te renderen. Anders gezegd, handhaven we de doorsneepremie? Dit hete hangijzer, de discriminatie van de oudere werknemer op de arbeidsmarkt mis ik in het verhaal.

Gegarandeerde of open eind uitkering?

'Wij willen dat de nominaal gegarandeerde uitkering verdwijnt als uitgangspunt in het toezicht. Dit leidt tot minder strenge dekkingseisen waar aan gemakkelijker is te voldoen. Afboeken van pensioenen wordt daardoor zoveel mogelijk voorkomen en indexatie komt weer binnen bereik'.

Even de twee uitersten zoals ik die zie:

1. of je garandeert een uitkering. Dan moet je reserveren met dekkingseisen en komt de (ECB gemanipuleerde) rekenrente in beeld, zoals hierboven aangegeven.
2. of je garandeert niks en ziet wel wat de gepensioneerde over heeft als hij met pensioen gaat. Dan hoeft je helemaal niet te reserveren en heb je in principe geen dekkingseisen nodig.

Dat laatste is in feite een persoonlijke, van de belasting aftrekbare spaarrekeningen. Dan mis ik het woord solidariteit dat bij de PvdA hoog in het vaandel zou moeten staan. Zoals het er nu staat leveren deelnemers m.i. garanties in voor de toekomst voor (misschien) wat meer uitkering in het heden.

'Afstand doen van de harde nominale garantie beperkt het risico voor werkgevers. Van werkgevers kan om deze reden een extra bijdrage aan het herstel worden gevraagd'. Volgens mij was er al de afspraak dat bij te weinig vermogen de werkgevers bij moesten storten (ook de overheid is werkgever). Alleen gebeurt dat steeds minder, waar ze in de vorige eeuw wel mee vooraan stonden toen er teveel in de pot zat. Is wat hier staat nu een extra eenmalige bijdrage en gaat voor risico in de toekomst de premie omhoog? Of is het risico in de toekomst aan het einde van de rit voor de gepensioneerde? Kortom hoe ziet dit punt in het programma er precies uit?

Collectief of ook solidair?

'Wij handhaven de collectiviteit in het pensioenstelsel. Alle mensen met werk sparen mee, we beleggen samen en delen de risico's samen. Dat is de beste garantie voor een zo hoog mogelijk rendement en zo hoog mogelijk pensioen'.

De vraag is of dit aan de politiek is. De pensioenfondsen bestaan gewoon uit spaargeld van deelnemers en gepensioneerden. Er is ook geen programmapunt dat voorschrijft hoe hedge funds samen moeten beleggen. Maar goed, het is ook bij gewoon spaargeld aantrekkelijker om bij een bank collectief in fondsen te beleggen. Dat spreidt het risico, je verwerkingskosten zijn relatief lager en je kunt specialisten aantrekken die een hoger rendement realiseren. Dit collectieve heeft te maken risico afdekken en de efficiency retoriek van de markt.

Maar waar is hier de PvdA solidariteit tussen groepen? Hoe worden de lusten en lasten van collectief betere prestaties solidair verdeeld?

Dat geldt ook voor de zin: *'Ook zzp'ers verdienen een goed pensioen'* en *'Individuele pensienpotjes tasten de waarde van de totale belegging aan en zijn dus onverstandig'*. Eens, alleen hoe bereik je dat ze de premie (kunnen) betalen. De arbeidsmarkt is zodanig geëvolueerd dat dit niet meer werkt. Waar is een industriebeleid gebaseerd op werk, milieu en een goede samenleving (term industriebeleid kom wel voor in het programma; zonder inhoud)? Het probleem van iemand die uit een pensioen stapt op zijn veertigste en dan bij zijn pensionering wordt benadeeld omdat de opbouw op dat moment wordt vastgezet, verdwijnt hier onder het tapijt. Wellicht gaat men impliciet al uit van een geïndividualiseerd (neo liberaal) spaarsysteem met iedereen een eigen potje. Dan heb je dat probleem in de toekomst niet meer, maar dan is m.i. ons solidaire pensioensysteem, een van de beste ter wereld, ook praktisch om zeep geholpen.

'Mensen met een hoger inkomen leven gemiddeld 7 jaar langer en ontvangen daardoor meer pensioen dan mensen met de laagste inkomens'. Deze ongelijkheid gaan we tegen door de franchise te verlagen'.

De premievrije voet ofwel franchise verlagen wil m.i. zeggen dat elke werknemer meer premie gaat betalen. Wat mensen met en laag inkomen daarmee opschieten ontgaat me. Misschien wordt bedoeld dat progressief naar inkomen de franchise wordt verlaagd. In simpel Nederlands zou dat dan zijn; *'We gaan ongelijkheid tegen door hoger betaalden progressief meer premie te laten betalen'*. Wel verbaast me de stelligheid waarmee de huidige € 100000 voor belastingvoordeel wordt geponeerd. Wat als we daar €80000 van maken? Waar is de onderbouwing?

Zeggenschap van wie over wat?

'De sociale partners houden een rol bij de pensioenfondsen en moeten de deelnemers meer betrekken bij de fondsen'.

Is dat terecht? Moet die rol niet veranderen? Wat voor invloed heb ik als deelnemer of gepensioneerde op de monopolies die ontstaan, waarvan de sociale partners in feite deel van uitmaken ondanks de afkalvende achterban? Zo geweldig was hun rol in het verleden niet tijdens de greep uit de pensioenpotten.

'Als sociale partners overeenstemming hebben bereikt, kan in het toezicht zo snel mogelijk met de ruimere eisen worden gerekend'.

Daar gaan we weer, na alle ellende met grootschaligheid in de zorg, woningbouwcoöperaties, HBO instellingen etc. Mag je van een sociaaldemocratische partij die emancipatie van burgers voorstaat niet betere analyses en oplossingen voor beheer door betrokkenen verwachten? Wanneer geven we deelnemers en gepensioneerden nu eens echt zeggenschap over hun spaargeld?

'Wij streven ernaar om 20 procent van de pensioenfondsbeleggingen in Nederland te laten plaatsvinden' (ruim 70 miljard euro) voor extra investeringen in onder andere sociale woningen, scholen, overheidsgebouwen, in de molenparken op zee etc. Dit met voldoende rendement en zekerheid voor pensioenfondsen' (blz 24).

Als de overheid tekent voor 10% gegarandeerd rendement staan de pensioenfondsen in de rij en zit ik als gepensioneerde gebeiteld. Maar dat staat er niet. Hoe wil men dan dat steven bereiken en wie bepaalt wat ‘voldoende rendement en zekerheid’ is? Met dit vage verhaal bekruipt mij weer de angst voor regelgeving die me weer spaargeld (pensioen) gaat kosten. Waarom bedenken we zo’n tekst voor pensioenfondsen en niet voor de miljarden aan spaargeld, deposito’s en hedge funds? Als belastingbetaler en burger vraag ik me af waarom we pensioenfondsen gebruiken, die toch minimaal 5% moeten maken, terwijl we staatsleningen uit kunnen schrijven voor ongeveer de helft.

Wat in het concept staat is misschien niet principiële fout. Het stuk roept echter bij mij meer vragen op dan dat het antwoorden oplevert. Maar misschien ligt dat aan mij en worden die vragen door u als lezer [via de reactiemogelijkheid van onze website](#) beantwoord. Ik kan het verhaal in de uitwerking makkelijk een draai geven zodat het past binnen de SP, hoewel het meer lijkt op en voorsorteren richting een volgende coalitie met de VVD (misschien is dat ook wel de bedoeling). Het is vaag, niet onderscheidend en zet geen principiële stappen zoals de PvdA dat wel deed met bijvoorbeeld de WMO en hypotheekrente aftrek. Anders gezegd; elke partijleider kan na de verkiezingen met elke andere partij in zee gaan zonder inbreuk te doen op dit verhaal. Hij kiest gewoon een passende interpretatie. We moeten stoppen met verkiezingen voor steeds nieuwe leiders, maar de leider die we hebben met een duidelijkere boodschap op pad sturen waaraan hij zich gaat houden.

Zie ook:

<http://www.mejudice.nl/docs/default-source/bronmaterialen/rapport-rentetermijnstuctuur.pdf>

<http://www.mejudice.nl/artikelen/detail/nederlandse-pensioentoezichthouder-is-te-voorzichtig-in-berekening-dekkingsgraad>

[Mijn bijdrage](#) tijdens het ONP symposium “Een rechtvaardig pensioenstelsel voor nu en straks” op 21 maart 2016, waar ik mijn stellingen over de rekenrente en werkgelegenheid toelichtte.

4 november 2016

Harm Hofman